

Disputatio Juridica
DE
PRIVILEGIIS
LITERATORUM.

522

1626 1.

77

Quam,

LXXII

Divinâ favente Clementiâ,

CONSENSU & PERMISSU

33

Magnifici, Nobilissimi & Amplissimi JCC. in-
chyta in Academia Tubingensi ordinis:

PRÆSIDE

Nobili, Amplissimo & Consultissimo,

DN. CHRISTOPHORO
BESOLDO, IC. EMINENTISSIMO,
Antecessore in celeberrima Academia Tu-
bingensi Clarissimo, Dn. Patrono, Fautore ac Præcepto-
re suo, nullo non observantiæ & honoris cultu
prosequendo.

*Publicè in Auditorio JCC. pro virili defen-
dendam proponit*

Matthias Wolffarth, Argen-
toratensis.

Ad diem X I. Februarij.

Tubingæ, Typis Theodorici Werlini, Typof.

Anno M. DC. XXVI

Die...
P...
L...
C...
P...
D...
C...
M...
C...

Disputatio Juridica

DE
PRIVILEGIIS LITERA-
TORVM.

PRO OE M I V M.

In Nomine Domini nostri
IESU CHRISTI, ad omnia consilia,
omnesque actus semper progredi-
mur. l. 2. C. de offic. pref. prat.

Afric.

FRIDERICUS IMPERA-
tor Romanus, eius nominis pri-
mus in auth. Habita C. ne fi-
lius pro patre, *saluberrimam*
et in perpetuum valentem constitutionem,
omnibus liberalium artium et eminentioris
doctrinae Professoribus ac Studiosis, adversus
omnem iniuriam ac petulantiam, quam odio
scientiae, illiterati et homines vilissimi, lite-
ratos et frequenter et quotidie dirigunt,
A 2 quam

Disputatio Juridica.

quàm plenissimè prospiciens : gravissimam
 comminatus est poenam illis omnibus, qui
 contra sacratissimam illam sanctionem veni-
 re tentaverint. Quam constitutionem, cum
 omnes literati ob beneficium, quod ipsis con-
 fert maximum, meritò summo studio & gra-
 tissimà mente suscipere, venerari & colere
 debeant; nemo, ut spero, mihi succensebit;
 quòd nunc ea de re exercitium Academicum
 propono: praesertim cum ipsa materia Lite-
 rato ita scitu dignissima & necessaria sit, ut
 Hunnij effato in epist. dedic. comment.
 de privil. Stud. Studiosi & literati nomi-
 ne tantisq; privilegijs indignus reputetur, si
 quis privilegia singulari Principis clementià
 & benignitate sibi concessa ignoret. Itaque
 bono cum Deo rem ipsam aggrediar, praecipua
 tantùm circa fudicialia, dignitatem & im-
 munitatem occurrentia privilegia proponen-
 do. Quod ut feliciter fiat, faxit DEVS

TER. OPT. MAX.

THESIS

~~de Privilegijs Literatorum.~~

T H E S I S I.

Privilegia non immeritò Scholaribus (a) nempe propter bonum publicum (b) pietatem & reverentiam studiorum (c) sumptus (d) ægritudinem (e) immensum laborem (f) à Friderico Romanorum Imperatore, eius nominis primo (g) concessa: non tantum competunt Studiosis (h) verum etiam Professoribus (i) cæterisq; Doctoribus (l)

a) Virutum enim præmia tribui merentibus convenit: aliàs nec domus nec Respubl. stare posset, si in ea nec rectè factis præmia extant, nec ulla supplicia peccatis, maxime cum spe præmiorum homines ad studia incenduntur. *l. i. C. de adfessor.* Cumque hæc privilegia sint exceptio iuris communis propter virtutes & labores, ad utilitatem publicam introducta, literatisque indulta; nequaquam iniusta & iniqua vel legibus contraria vocanda sunt, præsertim cum Imperatoriâ lege concedantur & permittantur. (b) quia totus mundus eorum scientiâ illuminatur, & ad obediendum Deo & magistratui, animi subditorum informantur. *auth. Habita C. ne filius pro patre.* (c) nulla enim iura sine pietatis præfatione, mentionem de literatis faciunt. *l. §. C. de advoc. divers. iudic.* Vnde & in *d. auth. Habita C. ne filius pro patre* beneficium pietatis appellatur. (d) quia de divitibus hinc pauperes, *d. auth. Habita C. ne filius pro patre.* propter peregrinationem & magnos sumptus, quos in loco studij propter exactam victus rationem, libros, vestes & alia facere coguntur, quibus mercatorum & hospitem compendia accedunt. Experientia namque abundè satis testatur, carius literatis res vendi quam alijs; quasi naturâ sic indutum esset, ut mercatores & alij cum literatorum iacturâ necessariò fieri debeant locupletiores. Hinc etiam caupones vinum literatis non tantum carius vendunt, sed frequenter etiam vinum aquâ commiscunt, ne fortè vinum studijs officiat, iuxta illud Esaiæ ad Jerusalem, quod habetur *in c. ejiciens 88. distinct.* (e) constat namque, multam vigiliam, & pernoctes diesque

solitariam vitam, maciem & pallorem in facie, lassitudinem animi & corporis, defluxionesque in oculos, melancholiam, morbosque alios innumerabiles frequenter producere. (f) l. 2. C. de offic. magistr. offic. l. 3. C. de tyron. l. 1. C. de adfessor. scilicet:

Qui cupit operatam cursu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer, sadavit & alit.

(g) Sunt qui putant, Fridericum II. propter incredibile bonarum literarum favorem privilegia hæc concessisse. Malè. Patet hoc ex d. aurb. C. ne fil. pro patr. subscriptione. Cùm enim Roncaliæ anno 1158. hæc authentica sit promulgata, haut dubiè is Imperator eam cõcessisse videtur, qui Roncaliæ eo anno regni curiam tenuit. Eo autem anno regnum administravit Fridericus eius nominis I. Otto Frising. Guntherus Poeta in vit. Frider. Otto de S. Blasio. Alij. (h) ut familiæ nomine herus, l. 195. §. 1. ff. de V. S. ita etiam omnes illi qui in Scholis versantur, sine distinctione in libris Codicis generali nomine Scholares appellantur. (i) l. 3. §. 1. t. C. de Privil. Schol. d. aurb. C. ne filius pro patr. in quâ expressè mentio fit Professorum. (l) Nam illi, matriculæ Academiæ dum studijs, velut actu discentes, operam darent, inscripti, neque ex eâ hæctenus expuncti, pro membris Academiæ necessariò habendi sunt, donec ex matricula eorum nomen abradatur, vel abradendum esse ostendatur. l. 1. §. 2. C. de primicer. Adde quod ad munera personalia & patrimonialia nullo modo compelli possunt, sed prorsus ab ijs immunes sunt. l. 6. C. de advocat. divers. iudic. Ordinatio Camer Imper. Spira part. 1. tit. 49.

I I.

Neque his solis competunt, sed etiam illorum uxoribus & viduis (a) liberis (b) famulis & ministris perpetuis & quoridianis (c) nuntijs (d) Pedellis (e) Notarijs, scribis, tabellionibus (f) Typographis, Bibliopolis, librorum compactoribus, illuminatoribus. (g)

(a) l. 2. C. de episcop. & cler. l. 6. Cod. de Profess. & med. l. 3. C. de privil. Schol. retinent enim maritorum suorum dignitatem. l. fin. ff. de senator. l. 22. §. 1. ff. ad municip. l. 10. C. de nupt. l. 9. C. de incol. l. 13. C. de dignitat. & per illas maritus iniuriam

de Privilegijs Literatorum.

97
iuriam patitur. §. 2. *f. de iur.* Sancitur hoc etiam in privilegijs
Academiz Tubingensis. ibi. wir haben alle Freyheit/ &c. geben auch
gleimt allen ihren Ehelichen Weibern. Francofurtensis, & Wirte-
bergensis: quod sic habet; Wann einer von den incorporierten
Personen stirbt/ Weib vnd Kinder hinder sich verlasset / so treten
die Wittwe vnd Kinder in alle ihres verstorbenen Manns oder
Vatters Privilegien / haben sich derselben auch zugebrauchen/
vnd bleiben vnder der Universitet Jurisdiction, so lang sie ihren
Stand nicht verucken / vnd sich selber derselbigen freywillig bege-
ben. Adde *Cothmann. resp. Juris Academ. 26. n. 1. 6. 7. 9. & seqq.*
(b) si videlicet in eodem statu permanserint. l. 2. §. fin. *C. de epi-
scop. & cler.* Secus est, si aliquod beneficium marito & patri spe-
cialiter est concessum, *rubr. C. de muner. int. patr. & fil. non con-
tin.* Praxis hæc est & observantia omnium ferè Academicatum,
*vid. Cothman. d. l. (c) l. 3. C. de privil. Schol. arg. l. 1. & 2. C. de
episcop. & cler.* Neque interest, utrum sint perpetui ac proprii,
an verò temporales, modò ita operam suam Professoribus &
Studiois addixerint, ut ad eorum iussum adesse, ijsque solis
servire, musæum purgare, calefacere, aquam adferre & alia ne-
cessaria expedire necesse habeant. In hac Academia Tubingen-
si Magnificus Dn. Rector (ut audio) famulos non agnoscit, ni-
si sint inscripti & sacramento ipsi devincti, ne se. plus iuris quàm
ipsi Domini habere, videantur. Quod verò de famulis dictum,
ad eorum meretrices neutiquàm extendendum: sed illas po-
tius è loco Studij expellendas & eijciendas esse puto. (d) Be-
neficium enim ab Imperatore concessum, nuncijs quoque per-
missum, constat ex *d. auth. C. ne filius pro patre ibi. tam ipsi quam
eorum nuntij.* (e) sunt enim ministri Professorum ac Stu-
diosorum & quidem perpetui ac proprii. (f) in quantum
scilicet sunt in perpetuo ac proprio Academicæ ministerio.
(g) sunt enim personæ accessorie ad quas etiam extenditur
privilegium, aliàs sine illis inutile remanens *e. licet de priv. in 6.*

III.

Cognitis personis dignis privilegijs: ad ipsa privi-
legia accedam. Ea ratione fori reputantur. Literatus
non potest nisi coràm Magnifico Rectore Universitatis
conveniri (a) & recoveniri (b) tam in civilibus (c) quàm
criminalibus (d) causis. a) Vi-

(a) Vigore *authent. Habita C. ne fil. pro patr. literati* Tres habebant iudices, Dominum Magistrum, civitatis Episcopum, & Rectorem seu Praefectum loci, ita ut potuerint eligere, sub quo iudice malint conveniri, nisi literatus contra literatum propter cessantem eligendi facultatem ratione privilegij aequalitatis egisset. *l. 11. §. 6. ff. de minor. vel fuerit actor: d. auth. ibi: si litem eis quispiam, &c. C. ne fil. pro patre. vel coram aliquo iudice fallum dixerit testimonium. l. 14. C. de Testam.* Verum cum per statuta Academica & generalem consuetudinem tota iurisdictio Magnifico Rectori, cui etiam iurant literati, tributa sit, hodie privilegium electionis amplius non habent, sed ob iurisditionem Rectoris ordinariam, respectu studiosorum, & juramentum ipsi Rectori praestitum, ipsius iurisditionem hodie declinare nequeunt. Coguntur itaque literati Rectori Academiae in omnibus pijs & honestis rebus parere, & vocati coram illo comparere, nisi fortassis literatus de rebus suis privatis extra Academiam tractet: tunc enim coram iudice istius loci conveniri debet, cum Rector extra locum Academiae vel civitatem, in qua est Academia, nullam iurisditionem habeat. Si ergo Literatus in Patria vel alio loco extra Academiam contraxerit, apud Rectorem Universitatis ob id conveniri non poterit, cum in loco extra Academiam, contractus cum literato non ut literato contrahatur, & privilegia literatis in loco non extra locum dentur. *l. 2. C. de priv. Schol.* Hanc conventionem apud Rectorem tanquam iudicem competentem, non alium, in tantum necessariam esse duco, ut si apud alium, quam Rectorem, Literatus conveniatur, actor causam iustissimam cadat. *d. auth. ibi qui verò ad alium, &c. C. ne filius pro patr.* cum & iure veteri, qui aliquem in vetitum examen, i. e. in locum, in quem vetitur reum vocare, vocat, causam amittat. Et cum causa cadat, qui literatum ad alium iudicem trahere conatur, ipso iure eum cadere statuo: quia ipso iure actionem amittit, qui ipso facto sive ob id ipsum quod aliquid factum est, causam amittit. Quamvis non negem, declaratoriâ sententiâ tum opus esse, quando satis non constar, sciveritne actor, adversarium suum fuisse literatum, an verò nesciverit, eiusque ignorantiae causam habuerit. Si enim sciverit, sententiâ iudicis pronuntiabitur cecidisse causam. Sin minus, ab hac pœna absolvetur actor,

actor, quoniam error facti, ut etiam error juris in damnis ar-
tendæ rei suæ non nocet. l. 7. l. 8. ff. de iur. & fact. ignorant. Imò
in tantum procedere arbitròr, ut si actor literatum solùm cita-
ri ad alium iudicem curaverit: & literatus, non invitus compa-
ruerit coràm iudice incompetente; nihilominus causâ cadat &
pœnam incurrat; cùm solus conatus requiratur in d. auth. ibi: à
eali conamine C. ne filius pro patre. quod vocabulum, solam
scilicet citationem sufficere & indistinctè ob solam illam temera-
riam citationem actorem causâ etiam iustissimâ privari, innuere
autumo. (b) Habent enim literati in Academijs forum
privilegiatum: privilegijsquæ Clericorum gaudent; quos
non posse coràm magistratu seculari reconvenire communis
Dd. confirmat opinio. arg. cap. 12. Extr. de foro competentis.
Excipitur itaque literatus per dict. auth. Habita à communi regu-
la in l. 22. ff. de iudic. & l. 14. C. de sentent. & interlocut. posita.
Et quia hoc privilegium literatis non ut singulis, sed ut univer-
sis, & sic potius dignitati & ordini, quàm nomini concessum est:
sequitur, literatum privilegio suo renuntiare & prorogando
iurisdictionem se magistratui seculari vel oppidano subijcere
non posse; cùm ipse Imperator in auth. habita expressè dicat, se
iurisdictionem magistratui dedisse Academico; adeoque hoc
privilegium fori non sit personale beneficium, sed toti univer-
sitati publicè indultum, cui renuntiare non licet. c. 12. ext. de for.
compet. Hodie verò hæc sententia minus dubij habet propter
iuramentum Rectori præstitum, ob quod, si literatus magistra-
tui seculari se subiecerit; Rector illi inhibere & causam ab illo
magistratu avocare & potest & debet. (c) Non modò sim-
plicem iurisdictionem, sed etiam mixtam imperium Rectori-
bus & consistorijs academicis competere, amplius controver-
sum esse non puto: text. in d. auth. Habita verb. delictum sive
debitum, & ibi super aliquo negotio C. ne filius pro patre. (d) Fal-
vo aliorum iudicio non tantum civilem, sed etiam criminalem
Rectori competere iurisdictionem probabile videtur. I. quia
Imperator literatos ab omni, quod planè nihil excludit, iniuria
vult defendere: d. auth. Habita C. ne filius pro patre. II. quia
in criminalibus maius vertitur periculum, & ipsius gravius litera-
tis noceri potest. E. & cautius ibi agendum l. fin. C. de probat.
cùm perquam periculosum sit coràm peregrino & oppidano
iudice

Iudice stare, penes quem plus valere potest favor erga suos ci-
 ves, quam pro literatis sanctio Imperatoris. III. Principum
 beneficia latissimè sunt interpretanda *l. pen. ff. de constit. Princ.*
 Imperator autem jurisdictionem concedit *in auth. Habita C. ne
 filius pro patre.* quæ ambitu suo etiam merum imperium com-
 plectitur. *l. 1 ff. de offic. eius cui mand. est iurisdic.* IV. Ea finitè
 non debent accipi, quæ indefinitè sunt posita. *l. 1. §. 3. ff. de al-
 eat. l. 1. §. 1. ff. de legat. prest. cont. tab. bon. l. 1. §. 2. ff. qui in
 fraud. credit.* Dicta autem *auth. Habita C. ne fil. pro patr.* loqui-
 tur simpliciter & indefinitè, cum nullâ lege contrarium adstrui
 possit. E. etiam simpliciter accipienda & de utraq; iurisdic-
 tione intelligenda *arg. l. 8. ff. de publ. in rem. actio.* V. Literati
 gaudent privilegijs piarum causarum. *l. 50. ff. famil. hercisc. cle-
 ricorum & militum. l. 14. C. de advoc. divers. iudic.* At privile-
 gia piæ causæ augustissimè sunt interpretanda. *l. ult. ff. de constit.*
Princip. & in criminalibus etiam forum privilegiatum habent
 clerici, *cap. clericis extr. de iud. militis. l. 9. ff. de const. & exhibit.*
reor. VI. Probant id ipsum verba *d. auth. habita ibi: ob delictum
 vel debitum: & ibi: si quis eis litem, & c. C. ne fil. pro patr.* quibus
 verbis criminales causas venire probabiliter dici potest; *per l. 15.
 §. 4. ff. ad SC. Turpill. l. 14. ff. de accusat. l. 5. C. de iurisdic.* Hæc
 tamen non eò extenduntur, ut, etsi magistratus Academicus
 imperium merum & ius gladij habeat: veluti hæc Academia
 Tubingensis, Ingolstadiensis, Vientensis, Lovaniensis, Gry-
 phisvaldensis, Heidelbergensis, Lipsiensis, Francofurtensis,
 Rostochiensis, & alix: si scil. literatus alibi quàm in Academia
 delinquat, Magistratum academicum iudicem competentem,
 sed illius loci, ubi deliquerit, magistratum agnoscere cogatur
*per l. 3. ff. de re milit. l. fin. ff. de accusat. l. 1. C. ubi Senat. vel cla-
 riss.* Licet non planè negem, Academias nonnullas in Germania
 ex speciali privilegio jus habere literatos ob delictum alibi de-
 tentos avocandi, quod tamen ius plerunque limitatum & ad
 certa milliaria restrictum est. Hanc quoq; jurisdictionem tam
 civilem quàm criminalem Rectori concessam, alii demandari
 posse autumo, propterea quod quisque jurisdictionem ordina-
 riam habens alteri delegare eam possit. *l. 1. ff. de offic. eius cui
 mandat. est iurid.* Rector autem jurisdictionem habeat ordi-
 nariam ab Imperatore sibi concessam; imò absente Rectore.

Prorectore

de Privilegijs Literatorum.

Prorectori, cui vigore statutorum Academicorum sigillum & liber Statutorum traditur, eadem est potestas, idemq; ipsi honor debetur, qui Rectori presentis. *arg. l. pen. in fin. C. de aqua ducti.*

IV.

Porro Literatus contra adversarium agere potest, ut certo tempore agat. (a) Ter citandus est, antequam privetur matriculâ. (b) In ambiguis pro eo respondendum. (c) A qualibet interlocutoria & à quolibet gravamine (d) — omisso etiam medio, ad ipsum Imperatorem appellare potest: (e) contrâ à sententia in favorem studiorum lata, non licet appellare. (f) Mitius est puniendus quàm alius. (g)

(a) Excipitur literatus à communi regula in *l. unica C. ut nemo invitus posita*: quia potest impetrare à iudice competente, ut qui velit agere contra eum, faciat illud intra tempus à iudice moderandum *l. 5. C. de ingen. & manumiss.* Secus est in alterius crimine vel debito, ubi nullo modo detineri potest. (b) quando enim agitur de privilegij amissione, triplex requiritur citatio sive monitio. *l. 53. ff. de re iudicat.* (c) quod fieri debet propter favorem prae & favorabilis causae, praevalentem favori rei, *l. 38. ff. de re iudic.* licet iure civili reo potius quàm auctori sit favendum. *l. 125. ff. de R. J.* (d) Est enim ab omni iniuria defendendus; nec interest, utrum magna, an verò parva ipsi fuerit illata iniuria: quia, qui omne dicit, planè nihil excludit. *l. 13. C. mandati.* (e) Imperator enim speciali dilectione offert se ad literatorum defensionem. *d. aub. Habita ibi quâdam speciali dilectione C. ne fil. pro patre*: quod tamen non procedit, si statuta sint in contrarium & poena tenoris statuti inserta. (f) maxime ubi tractatur de expellendo fabro vel alio obstrepente iuxta Scholas vel domos literatorum: ratio est: quia si res non recipit dilationem, non permittitur appellare *l. 7. C. de appell. recip.* Causa autem studij dilationem non patitur. *l. 18. §. 1. ff. de iudic. l. 1. & 2. C. qui aetate lib. 10.* (g) *d. aub. C. ne fil. pro patr.* consulto tamen Principe *l. 31. ff. de pen.* modò sit excellenter doctus *d. l. 31. ff. de pen.* Hinc si literatus damnetur ad mortem naturalem, Princeps consultus propter singularem eius eruditionem, ei gratiam facere debet *ob d. l. 31. Et cur non*

B 2 lite

literato, qui utilitati publicæ præesse potest, pœna mitiganda, cum opifisci excellenti in arte quâdam gratia fieri solear. *dl. 31.*

V.

Enumeratis Literatorum circa forum occurrentibus; privilegia sequuntur Dignitatis, tum inter se, tum respectu aliorum. Inter se; Theologos Jurisconsultis (a) Jureconsultos Medicis præfero. (b) Respectu aliorum Doctor nobilis reputatur, nobiliumque privilegij utitur. (c) imò nobili tantum in eundo, sedendo præfertur (d) quod extendere placet etiam ad Doctores Bullatos (e) non verò in Academia ab Imp. non confirmata, creatos. (f)

(a) propter eorum scientiam, quam illi tractant, quâ nihil sublimius, nihil sanctius, nihil salutaris, tum etiam subiecti, veritatis, finisque ratione digniorem nobilioremque ceteris existere constat: cui rectissime omnes aliæ scientiæ & artes falses suos humiliter submitunt. (b) quod dictum velim de iis Jureconsultis qui non in agendis causis sed administranda Republica versantur: non rabulis illis se tribus mensibus I Croso futuros iactantibus, quorum (Cassiodori effato) si nares afflaverit cuiusdam rubiginosi aura marsupij, confestim ibi videbis oculos Argi, manus Briarei, Sphyngarum ungues, periuria Laomedontis, argutias Ulyssis, fallacias Sinonis, fidem Polymnestoris, pietatem pigri Leonis adhiberi. (c) *l. 7. C. de postul. l. 11. C. de advocat. divers. indic. l. 12. C. de dignitat. l. 4. §. 1. ff. de excois. tutor.* quia Imperator eximit eos è plebeia conditione ob virtutem *dd. ll.* unde etiam dicuntur Magnifici *Arist. 4. Eth.* pars corporis Principis *l. 5. C. ad leg. Jul. maiest.* Patres Principis *§. 7. quib. mod. 19. patr. potest. solv. domini l. 2. C. de offic. divers. indic.* & quid mirum, cum fortitudo nobilitet *l. fin. C. de decur. l. 1. C. de exhib. reis.* etiam eruditionem & scientiam utpote quæ est res laudabilis *l. 4. C. de advocat. divers. indic.* honoris plena *arg. l. 6. C. de postul. sanctissima. l. 1. §. 5. ff. de extr. ordin. cognit.* præ fortitudine nobilitare, cum omnibus, omni tempore tam pacis, quam belli proficit. Nobilis ille dicitur, quem sua virtus & eruditio nobilitat. Nam

Stem

de Privilegijs Literatorum.

171

Stemmata quid faciunt, quid prodest Pontice longo
Sanguine censer, pictosq; ostendere vultus
Matorum & stantes in curribus *Æmilianos*?
Qui fructus generis tabulâ iactare capaci
Famosos equitum cum dictatore Magistros.
Si coram Lepidis malè vivitur.

Adde Policeyordnung Anno 1577. aufgangen / & reformation
guter Policey zu Augspurg Anno 30. auffgericht. *iii.* vom Adel.
(d) Hic ut unicuiq; suum tribuatur, procedendum distinctè.
Multum autem refert, an Doctor conferatur cum Nobili tan-
tùm, an verò cum nobili & Doctore simul. Si cum nobili &
Doctore simul, nobilem regulariter præferendum puto *Recess.*
imperij anno 1500 Augusta habitus in §. Item sollen jedermann ge-
falten hembler: *in verbis* vnd sonderlich sollen die vom Adel / so
nicht Ritter oder Doctor seynd. & §. Item die vom Adel. & §. Item
die vom Adel / so Ritter oder Doctor seynd. *ic.* quia in illo nobili &
Doctore simul duo vincula, quæ plus ligant & plus possunt,
quam unum: §. 2. *f. de adopt.* splendor nempe generis & fami-
liæ fulget. Si verò Doctor cum nobili tantùm conferatur, tunc
ad officia, quibus uterque præest, respiciendum est. Si enim no-
bilis præ Doctore in officio digniori constitutus erit, præfero
Doctori. Sin verò Doctor muneri magis honorifico, ut quia est
Cancellarius, Consiliarius, &c. præ fuerit, tunc nobilem tantùm
eum sequi debere puto. *per reformation guter Policey zu Aug-*
spurg Anno 1530. auffgericht. iii. vom Adel §. 1. cum verba hæc
sunt: vñ so einer eines Fürsten Hoffmeister / Cansler / Marschalek /
oder Rath / vnd doch nicht vom Adel were / der mag sich denen von
Adel gleich tragen; quod repetitum in der *reformation guter Po-*
licey Anno 1548. zu Augspurg auffgericht. De iure autem præce-
dentia extra officium serò nihil definio, nemini que quicquam
volo detractum, nec debeo, nec possum etiam. Putarem tamen
nobilem bonis literulis instructum Doctori præferendum, cum
duplici & generis & scientiæ civilis nobilitate splendeat. Do-
ctorem autem nobili, literarum rudi & ignato si præulerim,
nescio an erro. *reformation guter Policey de Anno 30. & Anno*
48. zu Augspurg auffgericht. iii. vom Adel cum §. 1. *unct. iii. seq.*
von Doctorn cum fortior sit dignitas, quam quis habet per se, il-
la quam quis habet per alium. Vnde Poeta:

B 3 j

Et

Et genus & proavos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra puto.

(c) gaudent enim iisdem privilegijs & insignibus quibus Doctores solenniter promoti. Nulla enim inter bullatos & solenniter in Academia promotos reperitur differentia. Nam si differentia quædam intercederet, fieret aut ratione accipientis aut conferentis gradum. Non accipientis; quia uterque debet esse doctus & peritus; aliàs indoctus, imperitus, mitratus asinus esset. Non ratione conferentis; quia tam Academici quam Comes Palatinus potestatem illam creandi Doctores ab Imperatore concessam, habent. Adde quod solennia in actu Doctoro adhibenda, si comitivæ instrumentū requiratur, Palatinus ea non omittit: sin minus, propterea bullatorum dignitati, autoritati & privilegijs nil decedit; præsertim cum ad Esse Doctoris non ritus quidam exteriores, ut qui retineri & omitti salvâ dignitate Doctorali possunt, necessariò requirantur; sed potius morum & faciendiq̃ excellentia desideretur. l. 7. C. de Profess. & med. Et licet necessariò publicum examen intervenire soleat & debeat in ritu Doctorali Academico, neminem tamen inficias iturum arbitror, quin etiam vigore comitivarum examen ad illud duobus ad minimum aut tribus eius Facultatis Professoribus requisitis soleat adhiberi, & num Candidatus hoc gradu dignus vel indignus sit, probari. Et in tantum requiritur hoc examen, ut ne ipse Imperator absque prævio examine quem Doctorem facere queat, nisi aliàs ei probè de doctorandi eruditione, faciendâ & bonis moribus constaret. Brevibus. Quem Imperator fecit Doctorem, de eo non quærendum, dignus an ille sit, nec indignus. l. 3. C. de crim. sacril. At quem Comes Palatinus habens facultatem creandi Doctores ab Imperatore, creat, ipse Imperator creare censetur. arg. cap. quod quis per alium de R. 7. in 6. cap. Apostolica de præbend. in 6. (f) Sic Belgij ordines non requisito Imperatoris assensu Academiam Leidensem erexere. Imperator autem illam potestatem erigendi Academiam, aliàs tanquam regale soli Imperatori concessum, ordinibus Belgicis competere negat, ut patet ex missis à Rudolpho literis, quibus hoc vehementer illis exprobatum factum. Quod igitur absque consensu Imperatoris fecerunt illi ordines Belgici, irritum nulliusque momenti sit, secundum ea, quæ lege fidelitatis & iure

124
97

& iure communi feudorum (sunt enim provinciæ illæ unitæ, feudum deductum à S. Imperio, quemadmodum ex archivis Imperij, & actibus investituræ, multisque publicis monumentis omni exceptione maioribus liquidò apparet) sanciantur. Hinc etiam certâ pactione fuit introductum, ut in Gallia & Anglia approbarentur, quâ opus non fuisset, si ordines Belgici iure proprio & sine immunitate ac fraude Majestatis Imperij Romano-Germanici, Academiam erigere & privilegij. ornare potuissent.

VI.

Competentiam fori & dignitatem excipiunt Immunitates: quæ sunt. Doctor immunis est à solutione collectarum (a) gabbellas solvere non tenetur (b) à munere recipiendi milites aliosve in domo, excusatur (c) ad tutelam gerendam cogi nequit. (d)

(a) l. 2. C. de SS. Eccles. l. 6. C. de profess. & med. quod etiam in ejus uxore propter remanentem viri mortui imaginem, non verò filijs, qui vivo tantum patre immunitatibus potiuntur, d. l. 6. procedit (b) libros n. resq; alias transferre opus habet. Publicano tamen profiteri debet. l. 6. §. 9. ff. de public. ne fortè cum alijs colludet (c) l. 6. ibi: neq; hospites recipere C. de Profess. & medic. quod omninò observandum, cum nihil tam inimicum ac æquitati infestum sit quàm armati homines, in quorum conspectu lex corrumpitur & varia hospitibus gravamina inferuntur. (d) si in patria, imò etiam extra patriam profiteatur; ubicunque enim legat, honorat patriam suam; licet in vectigalium statione æqua omnium inspectio esse debeat. l. 6. C. de vectigal.

VII.

Quod de Doctoribus dictum, de Literatis quoque reliquis dicendum puto. Sunt enim à muneribus personalibus (a) patrimonialibus (b) collectis (c) vectigalibus (d) immunes. Dominus equum vel domum eis locare (e) & relocare (f) cogitur: neq; expellere domo potest, etiam si pro se & re suâ indigeat (g) possunt cogere creditorem, ut à fideiussione libera-

tur

4

tur (h) expellere fabrum (i) quibuscunque etiam creditoribus præferuntur. (l)

(a) l. 6, §. 9. ff. de excusat. tutor. l. 6. C. de Professor. & Senat. l. 1. & 2. C. qui arate l. unic. C. de auro coron. nec interest, utrum in patria an verò alibi studiorum gratia commorentur d. l. unic. C. qui arate. nisi consuetudo patriæ sit in contrarium. l. 2. ff. de vacat. muner. (b) l. 6. C. de Profess. & med. quam immunitatem tempore Diocletiani non habuerunt. d. l. 6. & l. 2. C. qui arate. neque tantùm literatis sed etiam eorum filiis & uxoribus. l. fin. C. de Profess. rebusque uxoris patrimonialibus non tantùm quàm diu maritus vixerit, sed quandiù vidua permanferit, hæc immunitas competit. (c) gaudent enim privilegio clericorum. arg. l. 17. C. de episcop. & Cleric. pauperum arg. l. 4. §. 2. ff. de muner. (d) Quæ ad usum proprium inferuntur, vctigalium immunitate gaudent. l. 5. C. de vctigal. literati autem res ad usum proprium deferunt. Itaque publicani literatos vctigal solvere cogentes, non solùm ad restitutionem tenentur, sed & quadrupli, imò capitali pœnâ propositâ obligantur d. l. 5. C. de vctigal. In hoc tamen literatos cautos esse decet, ut ijs in locis, ubi vctigal solvi debet suppellectilem profiteantur, & schedulam immunitatis à Rectore petant, alias nisi notoriè constet, res illas literatorum esse, non secus ac aliæ in commissam cadunt & publicationi subiacent. l. 16. §. 3. ff. de publ. caveant itidem, ne illicitas & alienas res suis immisceant; alias enim omnes fisco vendicabuntur. l. 1. §. 2. ff. de publ. quamvis mihi æquius & iustius videatur, ut illicita tantùm vendicentur. l. 3. C. de naut. fœn. [e] quod introductū est, ratione publicæ utilitatis. Et de domo quidè quod dicitur, procedit illud eo casu ubi literati non inveniunt domos, quas inhabitare possunt. l. 1. ff. solut. matrim. Item dicendum de equo, si videlicet dominus equum consueverat locare; & in eum finem comparit, ut alij locet. arg. l. unic. §. fin. ff. furti ad vers. naut. modò literatus sit notus & bonæ fidei. Nam si ignotus est, dominus non tenetur simpliciter locare equum, non datis sibi fideiussoribus, cum privilegia intelligi debeant sine præiudicio alterius. l. 40. ff. de adm. iust. tut. l. 7. §. 10. ff. ne quid in loc. publ. l. 4. C. de mancip. liter. Quod si verò literatus, pro illo equo locato non in venerit fideiussorem, tunc nuncius ei suis expensis dandus est, sive cursor ad se-

ad sequendum equum cum pecunia locationis usque ad locum quem sibi literatus destinaverat. Immensum autem locationis pretium pro domo vel camera, Rector taxare tenetur (f) quod si literati tantum velint pro locatione domus vel cubiculi præstare, quantum dominus convenit cum alio, literati veniunt præferendi, neq; aliis quam ipsis dominus locare vel debet vel potest. *l. fin. C. de loc. præd. civil.* propter rationem & utilitatem publicam, omnibus in rebus diligentissimè semper attendendam, ne scilicet literatus teneatur hospitium frequenter mutare: quæ sæpius suscepta mutatio levitatem ingenij arguit. Τὸ κἀκὸν, ἀκείμῃον, μὴ κινητέον. (g) Si enim possunt dominum compellere ad locandum, E. etiam ad retinendum propter utilitatem publicam, quæ semper privatæ anteferenda, *l. 3. C. de primipil.* ne scilicet hæc expulsiōne studium deserere cogantur, cum fortassis domum studijs aptum non invenirent. Et quis nõ licitum hoc esse videt, cum propter utilitatem publicam cogatur quis locare fundum ad collocandos confectos peste, ad nosocomia & cœmiteria consicienda. *arg. l. 12. §. 1. ff. de religiof. & sumpt. fun.* ad furcas erigendas. *l. 2. ff. de iurisd. omn. iud.* vendere? (h) Interim, ille ad literatum studium accedere volens, surrogare alium debet, ut à fideiussione liberetur. (i) sive sit Doctor sive Studiosus (nihil enim interest, nam in Studioso tempus spectatur futurum) potest expellere fabrum, imò omnè perturbantem & molestantem in studio sive id fiat canendo, sive aliè legendo, clamando, boando, discurrendo, potando, malos projiciendo odores. Cum enim ædificia publicis ædificijs coherentia ratione utilitatis publicæ dirui ac prosterni possunt, *l. 14. C. de oper. publ.* Et faber abstinere debeat suo exercitio propter vicium infirmum, si strepitus ei noceat, propterea quod salus hominum æstimari non possit. *l. pen. §. fin. ff. de donat. cap. non satis 86 dist.* & omnia hominum gratiã sint comparata. *l. 28. §. 1. ff. de usur.* Cur non etiam hoc in literato procederet, cum in studio maior sit utilitas, quam moenibus & ædificijs? Istiusmodi autem perturbatoribus primò officio magistratus debet interdici, ut abstineant rebus istis, vel si non cessent, discedant. Cui prohibitioni si locum dare nolint, compelli possunt æstimatione ædium acceptã. Hoc iure Jenæ usus Mat-

Matthi-

Matthias Colerus adversus quendam viotorem, qui ad latus magni istius Jurisconsulti se in viciniam ingerens & sub media nocte surgere solitus, compingendo stipandoque vasa vinaria tantos strepitus & clangores excitabat, ut ille Themidos sacerdos, multas noctes insomnes non sine valetudinis periculo transegerit. Verum querelâ ad regimen Vinatienſe delatâ, Senatui Jenensi in mandatis datum est, ut compelleret Viotorem eâ habitatione dimissâ de alia cogitare, vel opera sua in ista vicinia omittere. *Matth. Colerus de process. excusio. part. l. c. 8. n. 3.*
 (1) l. 12. §. 1. C. qui potior. in pign. hab. iuncta authent. Habita-
 ne filius pro patre ibi: quis enim eorum. &c.

V I I I.

Coronidis loco de indignis his privilegijs dicere lubet. Cum enim requiratur, ut qui privilegijs his frui velit, re & verbo sit literatus (a) ab ijs excluditur otiosus & vagabundus. (b) genus vitæ mutans (c) officium alienum assumens. (d) Relegatus & exclusus ac ex albo deletus (e) inhonestè & contra seculi decus vivens (f) per quinquennium integrum ab Academia abſeas (g) nigromantiæ vel alijs scientijs prohibitis, operam navans. (h)

(a) vita enim privilegij fini correspondere debet l. 9. C. de SS. Eccles. (b) qui penitus nihil studet neque publicè neq; privatim sese exercet, sed in turpi otio vivens confenescit. l. 16. C. de test. mil. d. l. 9. C. de SS. Eccles. & tandem eget. Scilicet:

Stridore ingrato campos dum rauca patentes

Cicada cantrix complet æstu fervido:

Hiberni memor algoris formicæ reponit

Collecta grana: post quibus famem levet.

Tene confectum senio malè vexet egestas:

Suda, labora, dum virens ætas finit.

Heu quam res misera est, canos gestare capillos.

Patique dura turpiter ieiunia.

(c) intellige qui eiusmodi instituit vivendi rationem, quæ omnino nihil cum studijs commune habet arg. l. fin. ff. de testam. &c. Aliud statuendum, si quis advocatum agat in Academia.

(d) ut

(d) ut est Advocati, adfessoris, Syndici, notarij. Eo enim ipso declarat suam voluntatem, quod animum de revertendo ad Academiam amplius non habeat, neque amplius studiorum gratia peregrinetur, neque in loco studij commoraturus sit posterum. (c) l. 3. C. de agentib. in reb. Et Rector Academiæ non solum excludere, & ut ex urbe decedat, iubere, verum etiam mandare potest, ut trans Rhenum secedat, daser müsse vber den Rhein oder die Thonaw schwören / daß man ihne an den Türcken schicke. l. 1. §. 13. ff. de offic. pref. urb. (f) veluti sceleribus, flagitijs, adulterijs, helluacionibus se polluens. l. 3. C. de curios. & station. Veneris nepotulus, qui affectat cameras supra viam, ut videat puellas vicinas vel transeuntes mansuetas (quod de Colonieribus affirmat *Heinric. Kormannus in comment. de linea amoris cap. 4. de oscul.*) & cicures & amabiles, & affabiles & tractabiles, ipsosmet Studiosos humanitate & officijs provocantes & antevertentes: qui frequens ob hanc præcipuè causam comparer in Ecclesijs, ut videat dominas. *gloss. in cap. odi & proeci 24. q. 1.* quæ tamen assidua cum sequiori sexu conversatio (sunt verba Amplissimi Dn. D. Lansij *in comment. de Academijs. p. 30.*) multoties secum ducit studiorum liberalium odium, neglectum, temporis iacturam irreparabilem, n. orbos corporis & animi, maritupij tabem, æs alienum, parentum cordolium, familiarie dehonestamentum, bastardos, lites, rixas, vulnera, cædes. (g) l. 3. C. de domest. l. 2. C. de primicer. l. fin. C. de advocat. revers. indic. Videtur enim tam diu animum revertendi habere. *arg. l. 5. ff. de capt. & postlim. revers.* Unde si intra quinquennium ad eandem Academiam revertatur, cogi non potest ad reiterationem immatriculationis & iuramenti. Secus si post quinquennium reversus fuerit. (h) *cap. 2. de privil. in 6.*

Et hæc sunt quæ de privilegijs literatorum laconicè brevitate proponere volui, ubi tamen moneo, in singulis Academijs Statuta ante omnia excutienda esse. Nam statutum est lex privata §. 1. 7. de 7. N. G. & C. Et cum singuli Studiosi legibus & statutis iuramento sint adstricti, quicquid in Statutis definitum est, huic absque dubio firmiter standum. Quod si verò super hæc vel illare statuto nihil definitum & determinatum, obler-

18 *Disput. Jurid. de Privil. Literat.*

vandum id est, quod consuetudo congruentis temporis conciliavit. Nam ipsa formam negotio convenientem dare potest. *l. 23. ff. de ll.* Quod si verò neque hinc auxilij quid mutuare possumus, tunc ad mores vicinarum Academiarum, hæcquæ tradita Doctorum, respiciendum. Filium abrumpo, agens gratias DEO TER. OPT. MAX. eumque rogans, ut discentis conatibus inposterum divinâ clementiâ favere velit.

COROLLARIA.

I.

*V*erba auct. Habita C. ne filius pro patre & in ijs habitent securè, privilegij sunt.

II.

*D*epositionis ritus & inscriptio studiosorum probanda.

III.

*F*requentatio lectionum non est de essentia studiosi.

IV.

*R*itus promotionum publicarum Scholasticarumq; dignitatum bene à suis authoribus excogitatus, adhuc in usu quotidiano rectè servatur.

V.

*C*ollegij cuiusdam Philosophici membrum, nec tamen Philosophia magister, Decanatus honore frui, & alij Magisterij insignia titulumq; conferre potest.

Gloria sola DEO, soli Tibi gloria CHRISTE,
SPIRITUI SANCTO, gloria
sola DEO.

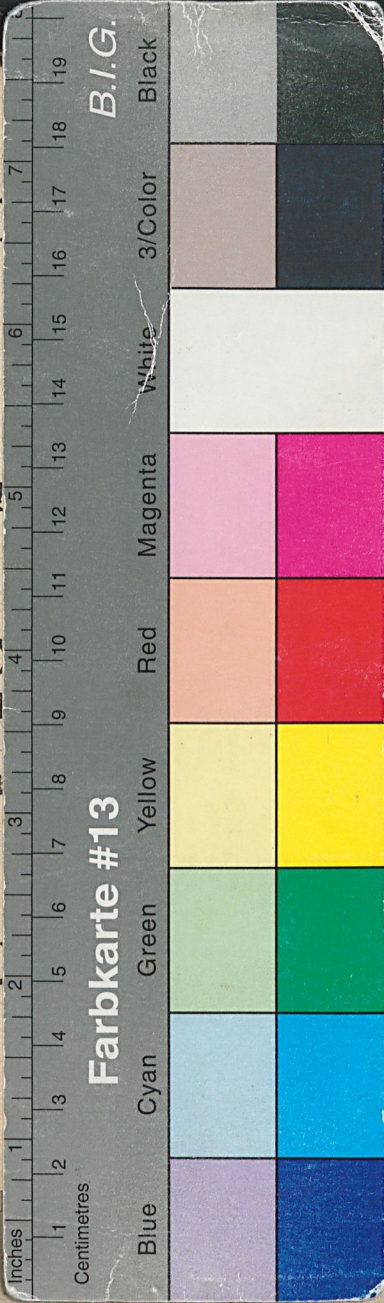
F I N I S.

X2615896

V517

B.I.G.

Farbkarte #13

Inches

Centimetres

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

ridica

522

16261.

GIIS
RUM.

LXXII

mentia,

MISSU

33

plissimi FCC. in-
s ordinis:

ultissimo.

PHORO
ENTISSIMO,
a Academia Tu-
fautoreac Praecepto-
& honoris cultu

virili defen-

h, Argen-

uarij.

Werlini, Typof.

XVL